

MITKÄ TUKIVIITTOMAT?

- Tukiviittomilla tarkoitetaan viittomamerkkien käyttämistä **puhutun kielen rinnalla**, siten että lauseen avainsanat viitotaan.
- Tukiviittomien **tarkoituksena on tukea ja edistää puhutun kielen kehitystä ja puheilmaisua**.
- Tukiviittomia käytetään aina **puheen tukena**, ei korvaamaan sitä.
- Tukiviittomia käytettäessä merkit viitotaan selkeästi, hitaasti ja niitä käytetään yksittäisinä ja erillisinä merkkeinä puheen tukena.
- Tukiviittomina käytettävät viittomamerkit ovat yleensä samoja kuin viittomakielessä käytettävät merkit, mutta niitä voidaan tarpeen mukaan helpottaa.

MIKSI TUKIVIITTOMAT?

- Tukiviittomien käyttö vähentää ilmaisun ongelmista lapselle aiheutuvaa ahdistusta ja turhautumista, koska lapsen keinot tulla ymmärretyksi paranevat.
- Tukiviittomien käyttö ei hidasta puheenkehitystä vaan päinvastoin hyödyttää kielellistä ajattelua!
- Vaikka lapsi saattaa viittomat aloittaessaan jättää ääntelyn vähemmälle, **kehittyvä puhe syrjäyttää aikanaan viittomat**.
- ”Puheen kanava voi aueta” viittomisen myötä, koska lihas- ja näköaistiin perustuva viittominen lisää keskittymistä puhuen tuotettavaan sanaan.
- Useimmiten tukiviittomien käytön myötä myös **puheilmaisu kasvaa ja sanavarasto laajenee**.
- Puheen ja viittomien yhtäaikainen käyttö tukee suomen kielen mukaisen lauserakenteen kehittymistä.
- Viittomat voivat auttaa kielihäiriöistä lasta muistamaan sanoja paremmin, jolloin ne tukevat myös nimeämistä vielä silloinkin, kun lapsi jo puhuu.

KENELLE TUKIVIITTOMAT SOPIVAT?

- Tukiviittomat voivat lisätä kuulevien, puhumattomien tai ikäänsä nähden vähän puhuvien lasten ja usein aikuistenkin kommunikointia.
- Käytännössä tukiviittomia käytetään yleensä sekä puheen ymmärtämisen että ilmaisun apuna.
- Yleisimmät tukiviittomista hyötyvät ryhmät ovat kehitysvammaiset, kielihäiriöiset, puheen kehityksessään viivästyneet, autistiset ja kuulovammaiset henkilöt.

MILLOIN KANNATTAA ALOITTA?

* Tukiviittomien käyttö tulee aloittaa varhain, jotta niiden käytöstä saataisiin mahdollisimman suuri hyöty.

* Lapsen on helpointa oppia kieli ennen kouluikää, joten puhetta tukevan kommunikoinnin käyttökin tulisi aloittaa ennen tätä ikää. Mikäli herää epäily, ettei lapsen kielen kehitys tule kehittymään normaalisti, tulee kuntoutus aloittaa jo ennen vaikeuksien ilmenemistä.

! Varhaisella interventiolla voidaan paitsi edistää kommunikointitaitojen kehitystä, myös estää kielellisten vaikeuksien aiheuttamien negatiivisten vaikutusten syntymistä.

MISTÄ ALOITETAAN?

- Ensimmäisten viittomien valinta ja käyttö on tärkeää, sillä juuri ensimmäisenä käytettyjen viittomien avulla lapsi oivaltaa, miten ja miksi viittomia käytetään.
- Kielihäiriöisen lapsen on usein helpointa oppia toimintoa kuvaavia viittomia (esimerkiksi juoda, syödä).
- Viittomien valinta lähtee aina tukiviittomia käyttävän lapsen tarpeista ja toiveista:

! Ensimmäisten viittomien tulisikin olla sellaisia, joita lapsi tarvitsee ja haluaa itse käyttää ja joiden avulla lapsi voi tehdä itse aloitteita. Tämä on myös motivoinnin kannalta ensiarvoisen tärkeää.

- Lapselle on myös annettava mahdollisuus **valintojen tekemiseen**.
- Lapsen kannalta on usein mielekkäämpää opettaa yleisten viittomien, kuten ruoka tai juoma – viittoman, sijaan jokin spesifi lapselle tärkeä viittoma, esimerkiksi kaakao tai pulla.

MITEN KÄYTÄNNÖSSÄ TOIMITAAN?

- Koska viittomien tarkoitus on tukea ja parantaa kommunikointia, kannattaa **viittomien käyttö aloittaa jokapäiväisten arkisten toimintojen ja keskusteluhetkien lomassa**, jolloin lapsen suhtautuminen viittomiin luonnollisena kommunikointikeinona kasvaa.
- Lapsen osoittaessa kiinnostusta ympäristön tapahtumaa tai asiaa kohtaan häntä voidaan rohkaista **mallia antamalla tai ohjata kädestä pitäen viittomaan**.

- Viittomamerkkejä tehtäessä on tärkeää, että **aina puhutaan samanaikaisesti!**. Tällöin lapsella on mahdollisuus kytkeä merkki puhuttuun sanaan; puheen ja merkkien rinnakkaiskäyttö edistää usein myös puheen ymmärtämisen kehittymistä.
- Aikuinen voi myös luoda tarkoituksellisesti sellaisia tilanteita, joissa tarvitaan kieltä ja lapsi saa viittomien käytöstä onnistumisen elämyksiä.
- Viittomien käyttöä voidaan harjoitella helposti pienissä erissä arkipäivän tilanteiden lomassa pelien, leikkien, laulujen, kirjojen sekä tietokoneharjoitusten ohessa.
- **Aluksi viittomien käyttö kannattaa rajata muutamaan avainsanaan**, jolloin varmistutaan siitä, että lapsi on varmasti oppinut viittoman käytön periaatteen. Viittomien määrää lisätään pikkuhiljaa.
- Viitottavana **avainsanana** voi toimia melkein jokainen lauseen sana riippuen siitä, mitä halutaan painottaa. Viitottava sana voi olla myös sana tai sanat, jotka eivät ole ymmärrettävissä asiayhteydestä.
Esimerkiksi lausetta *Huomenna lähdetään uimahalliin bussilla*, voidaan tukea viittomin eri tavoin sen mukaan, mitä halutaan korostaa.
 - **HUOMENNA** (viitotaan **huomisen**) lähdetään uimahalliin bussilla.
 - *Huomenna lähdetään UIMAHALLIIN* (viitotaan **uimahalli**) bussilla.
 - *Huomenna lähdetään uimahalliin BUSSILLA* (viitotaan **linja-auto**).
- Opittuja viittomia tulee käyttää mahdollisimman monissa eri tilanteissa ja paikoissa, jotta viittomat saadaan yleistymään kommunikoinnin tueksi.

Lisää tietoa tukiviittomista ja puheen kehityksestä löytyy mm. **Papunetin**
<http://papunet.net/tietoa/tukiviittomat-kommunikoinnissa>

ja **Aivoliiton sivuilta**

http://www.aivoliitto.fi/kielellinen_erityisvaikeus/kielellinen_erityisvaikeus/puhetta_tukevat_ja_korvaavat_kommunikointikeinot/tukiviittomat_ilmeet_ja_eleet

Viittomamerkkejä ja opastusta viittomien muodostamiseen löytyy mm. Papunetin -sivuilta sekä **Suvi -viittomakielten verkkosanakirjasta** <http://suvi.viittomat.net/>

HUOM! Jos olet huolissasi lapsesi puheenkehityksestä, älä jää odottamaan vaan ota yhteyttä neuvolaan. Terveystoimittaja tai lastenlääkäri ohjaavat tarvittaessa puheterapeutin arvioon. Puheterapeutti ohjaa mm. tukiviittomien käyttämisessä.

Huomaathan, että yksityisen puheterapeutin arvioon tai ohjaukseen voi kuka tahansa hakeutua myös omakustanteisesti.